LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av övervåningen av smedsbygget på hembygdsgården Nykvarn

Linderson, Hans

2024

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2024). *Dendrokronologisk analys av övervåningen av smedsbygget på hembygdsgården Nykvarn*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2024:17). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Download date: 07. Nov. 2026

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

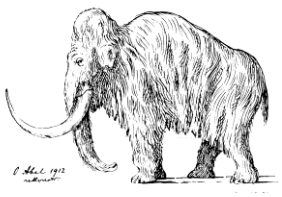

07 februari 2024

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2024:17
Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV ÖVERVÅNINGEN AV SMEDSBYGGET PÅ HEMBYGDSGÅRDEN NYKVARN

Uppdragsgivare: Turinge-Taxinge Hembygdsförening C/O Britt Marie Ellis Nygren Allevägen 9 155 32 Nykvarn Britt-Marie <britt-marie.e.n@outlook.com>
Område: Nykvarn Södermanland **Prov nr:** 72827-72828 **Antal sågprov:** 2
Dendrokronologiskt objekt: Andra våningen norra och södra gaveln provtagen

Resultat:

Dendro nr:	Provnr; beskrivning	Träd-slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Egenålder ±20 (mer vågat dateringsförslag inom parantes)
72827	Lilla norra	Gran	57;3	B	1847-LW	**juni 1847**	
72828	Stora södra	Tall	91	Sp 47, B	1781	**V 1781/82**	

Kommentarer till ovanstående resultattabell

De två sågskivorna får två skilda dateringar **juni 1847** respektive **vinterhalvåret 1781/82**. Enligt Britt Marie Nygren kan man förvänta sig en gemensam ålder.
En vanlig situation är att vid om- eller till-byggnad friställs virke som man kan återanvända.
Min bästa hypotes, så här från skrivbordet, är att övervåningen är uppförd andra halvan av 1847 eller 1848. Då har man fått tillgång till virke, varför inte ifrån samma byggnad. Denna skulle då kunna vara uppförd 1782.
En god sak skulle vara att undersöka detta genom borrprovtagning eller sågning vid åtkomliga platser, till exempel i husknutar eller annat synligt end-trä.
Furu-virket har relativ lokal proveniens, bäst dateras virket mot ”Slussen-virke”, vilket säger mer om Slussen-områdets virkes härkomst.
Granvirkets proveniens är mer svårbestämd då statistiken är svagare med endast 57 årsringar. I nuläget dateras den bäst mot material i Västergötland men med svag statistik kan det bara vara en tillfällighet.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17±7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete